Het Buitengebeuren, februari 2014

Door een misverstand ontving ik de nieuwe 'Schachkalender' van mijn Duitse uitgever, Edition Marco in Berlijn, niet en toen ik een mailtje schreef kwam de aap al snel uit de mouw : mijn redacteur, Arno Ni ckel, had mijn oude adres gebruikt. Het foutje had een plezierig staartje. Hij schreef me terug, dat hij bij monde van Raymund Stolze een verzoek gekregen had van uitgeverij Olms in Zurich (Zwi), een zeer gerenommeerde uitgeverij op het gebied van schaakboeken, met de vraag of zij vier van mijn verhalen uit Duitse boek 'Aus erster Hand' (1994) – die over Lev Poloegajevsky, Walter Browne, Heikki Westerinen en Hans Ree – mochten gebruiken op hun site (schachticker/http://wwwchessinternational de/). Ik heb al eens eerder met Raymund samengewerkt en dat ging goed. Ik kreeg toen in ruil zijn boek over Mikhail Tal. Nu stelde ik een ruil met zijn boek over Hakiru Nakamura voor en daar stemde hij mee in. Ik heb het boek inmiddels ontvangen. Ik ben mijn eigen werk als het ware aan het recyclen, tien jaar na dato.
'Aus erster Hand' was een vertaling van mijn boek 'Uit de Eerste Hand', dat uitgeverij 'Schaaknieuws' in 1991 publiceerde. In 1997 kwam daarvan onder de nieuwe titel 'Grootmeesterverhalen – Dertig Jaar Topschaak' een uitgebreide versie van uit bij uitgeverij Van Reemst in Houten. Nu stelde Arno voor, dat boek te updaten tot vijftig jaar topschaak. Ik heb materiaal genoeg, maar het is nog een hele klus om alles bij te werken. Ik heb in principe toegezegd, maar wel zonder deadline. Natuurlijk ben ik uitermate in mijn sas met zoveel buitenlandse belangstelling voor mijn werk.
Het boek over Frans Kuijpers is nu echt bijna af en dus heb ik weer wat tijd. Ik weet wat me te doen staat. Gevraagd worden door niet één, maar twee zulke respectabele uitgeverijen. Een jaar kan slechter beginnen.

De beslissende klap in het 76-ste Tata Steel Chess Tournament viel niet in Wijk aan Zee, maar in Eindhoven, waar de negende ronde werd afgewerkt op de High Tech Campus. Levon Aronian (Arm)versloeg zijn naaste concurrent Sergej Kirjakin in een lange, maar boeiende partij en had toen anderhalve punt voorspong met nog slechts twee ronden te gaan. Het was de tweede uitwedstrijd voor de grootmeesters, die eerder al een ronde in het Rijksmuseum in Amsterdam hadden afgewerkt. Ze waren 's morgens om half elf per bus uit Wijk aan Zee vertrokken en gebruikten een lichte lunch bij het Auditorium voor zijn aan hun partijen begonnen. Om negen uur begon de terugreis. Ondanks de onderbreking van hun dagritme vielen er weinig klachten te noteren, vertelde directeur Jeroen van den Berg me, maar er zou na het toernooi nog een uitgebreide evaluatie volgen, want er waren zeker punten van kritiek.
Het belangrijkste punt voor het publiek was zonder twijfel het ontbreken van de traditionele tent op de Dorpswei in Wijk aan Zee, waar tot en met vorig jaar het commentaar op de partijen gegeven werd. Het toernooi moest drastisch bezuinigen en dat had nog een paar ingrijpende gevolgen, waarvan sportief gezien het inkrimpen van de A-groep van veertien naar twaalf deelnemers en het afschaffen van de Grootmeestergroep C de gevoeligste waren. Nu werd het commentaar in een gymzaaltje van een nabij gelegen schooltje verzorgd, dat bepaald niet berekend was op de traditionele toeloop. Hans Bouwmeester en Hans Böhm deden er hun best, waar in voorgaande jaren een keur van grootmeesters de zetten van hun deskundige opmerkingen voorzag. Ook waren er geen boekenstalletjes en verviel de dagelijkse door het publiek te benoemen prijs voor de beste partij van de dag, die altijd tot levendige discussies leidde. Deze Piet Zwart Prijs (300 euro) was met name onder de spelers populair. Ik herinner me zelfs een keer, dat Vassily Ivanchuk hem won, maar weigerde hem in ontvangst te nemen, omdat hij de kwaliteit niet hoog genoeg vond.
Deze veranderingen hadden grote invloed op de sfeer en niet in positieve zin, maar ook hier moest de tering naar de nering gezet worden in verband met een geringer budget en kennelijk

ook bij de gemeenten Velsen en Beverwijk, want dat waren de sponsors van de Piet Zwart Prijs. Piet Zwart was vroeger de toernooidirecteur. Met hem deel ik iets heel speciaals : wij zijn de enige twee die ooit onderscheiden zijn met de 'Gouden Speld met Initialen', de hoogste onderscheiding die het toernooi kent.
Ik heb zware bezuinigingen in het toernooibudget al eens eerder meegemaakt in de jaren zeventig van de vorige eeuw, toen de fusie tussen Hoogovens en het Duitse Höchst op een fiasco was uitgelopen. Ook toen moest er drastisch bezuinigd worden en sneuvelde onder meer het damestoernooi. Later ging het weer beter met het staalconcern in IJmuiden en begon het toernooi weer te groeien. Een tweede fusie, nu met British Steel, werd evenmin een succes, maar had weinig invloed op het evenement. Het veranderde alleen van naam en ging in 2000 het Corus-toernooi heten. In 2011 onderging het toernooi een tweede naamsverandering en werd de naam Tata geïntroduceerd, aanvankelijk zonder essentiële veranderingen, maar dit jaar kwam dus de nood aan de man.
De eersten die dat merkten waren de deelnemers aan de Klantengroep, die voor het eerst hun eigen hotelkosten moesten betalen en dat had meteen zijn invloed. Zij speelden zoals gebruikelijk in het eerste weekeinde. Het deelnemersveld halveerde. Philips deed wel mee en werd volgens traditie tweede met een team dat al even traditiegetrouw uit louter Eindhoven-leden bestond. Sogeti was weer duidelijk de sterkste, maar om de tweede plaats werd hevig gevochten. Uiteindelijk eindigden drie teams na zeven ronden aan vier borden op de tweede tot en met vierde plaats, maar werd Philips op bordpunten tweede. Dit was de uitslag : 1. Sogeti 14-25,4, 2. Philips 10-20, 3. Sigman 10-18,5, 4 Tata Steel 10-16,5. De persoonlijke scores van het Phiilpsteam waren : 1. Luuk van Kooten 4/7, 2. Frans Kuijpers 5,5/7, 3. Ludo Tolhuizen 5/7 en 4. Ad van Rijsewijk 5,5/7. Ad won de eerste prijs aan zijn bord. Ik ben er zelf niet bij geweest, maar volgens de deelnemers, die ik de maandag erna sprak, was het toch minder gezellig dan in voorgaande jaren.
Er werd wel iets nieuws geïntroduceerd : Tata on Tour. Het toernooi werd twee ronden niet in Wijk aan Zee gehouden, één keer in het Rijksmuseum in Amsterdam en één keer op de High Tech Campus in Eindhoven. De bedoeling was meer publiciteit te genereren en in dat opzicht zijn de organisatoren zeker geslaagd. Het toernooi haalde de televisie en daar ging het vanzelfsprekend om. De foto van de twaalf deelnemers aan de hoofdgroep voor 'De Nachtwacht' van Rembrandt haalde alle landelijke dagbladen en ook de sessie in Eindhoven bleef niet onopgemerkt.
In Eindhoven was ik er zelf bij. Tata had de gelegenheid te baat genomen om jonge knappe koppen te interesseren voor een baan in de IJmond. De keurig in het pak gestoken yuppen werden bij een drankje en een hapje – ook voor het normale publiek – toegesproken door de directeur en gingen plichtmatig even een kijkje nemen in de toernooizaal, waar de grootmeesters op een krap podium hun zetten deden. Ik begrijp de commerciële belangen, maar vraag me wel af of dit de juiste combinatie is.
Ik zag er redelijk wat clubleden, maar ook veel niet. De hele sfeer contrasteerde nogal met die in Wijk aan Zee. Ik zelf houd meer van het ongeorganiseerde in 'Dorpshuis De Moriaan' dan het overgeorganiseerde sponsorgedoe, waarbij de commercie op de eerste plaats staat. Tientallen jaarlijkse gasten heb ik er gemist. Ze namen niet de moeite om naar Eindhoven te komen. Het toernooi hoort toch onlosmakelijk bij het altijd winderige Wijk aan Zee : 'De Moriaan', café 'De Zon', de tent op de Dorpswei en 's avond hotel 'Sonnevanck'. Het spreekwoord zegt, dat je oude bomen niet moet verpoten en ik denk dat dit daar een goed voorbeeld van is.
Op het toernooi zelf had het gelukkig allemaal weinig, al kon deze editie bepaald niet spannend genoemd worden. Daarvoor was de heerschappij van Levon Aronian, de nummer twee op de wereldranglijst, te sterk. De nummer 2 van de wereldranglijst liet er bij afwezigheid van de nieuwe wereldkampioen Magnus Carlsen, de winnaar van vorig jaar, geen

enkele twijfel over bestaan wie de sterkste was. Aronian, eerder winnaar in 2007 (samen met Tejmour Radjabov en Vesselin Topalov). 2008 (samen met Magnus Carlsen) en 2012 (alleen), heerste met strakke hand en maakte zijn hoge rating meer dan waar. Hij speelde enkele partijen, die de bloemlezingen gaan halen Zijn spel is de perfecte illustratie van wat Wilhelm Steinitz 'de accumilatie van voordeeltjes'noemde, wellicht niet zo spectaculair, maar wel uiterst efficiënt.
Ik sprak hem in Eindhoven, nadat hij net gewonnen had van zijn directe concurrent, Sergej Kirjakin. "Ik voel me hier in Nederland altijd op mijn gemak. Het is al vaak gezegd, maar Nederland is echt het schaakland van de wereld. De organisatie is altijd perfect. Dat we nu wat hebben moeten reizen neem ik graag voor lief . Er staat zo veel tegenover. Dit toernooi moet hoe dan ook blijven. Ik ben tevreden over mijn spel hier. Ik heb weinig laten liggen tot nu toe, maar er zijn nog twee ronden te gaan. Mijn voorsprong lijkt comfortabel, maar met deze jongens weet je nooit".
Daarin bleek hij alle gelijk van de wereld te hebben. In de tiende ronde stelde hij zijn zege definitief veilig, maar in de elfde en laatste ronde kreeg hij op de valreep nog een nederlaag te slikken van Loek van Wely, die in tijdnood nog een venijnig trucje in het eindspel vlocht. De Tilburger kwam daarmee op 5 punten, goed voor de achtste plaats. Beste Nederlander werd Anish Giri met een gedeelde tweede plaats met 6,5 punt. Hij bleef als enige ongeslagen. Het is lang geleden dat een Nederlander zo hoog eindigde. De B-groep werd ongeslagen gewonnen door de Kroaat Ivan Baric met 10 uit 13. Hier werd Jan Timman gedeeld tweede met de Georgiër Baadur Jobava met 8,5 punt. Hij mag als beste Nederlander volgend jaar weer in de hoofdgroep uitkomen. Ons oud-clublid Benjamin Bok scoorde in deze groep 7 punten.
Over het algemeen gesproken was het een geslaagd toernooi, ondanks de bezuinigingen, maar er valt genoeg te evalueren voor de volgende editie. Het uitstapje naar Eindhoven vond ik nu niet bepaald een succes, maar daar kunnen de meningen over verschillen.

Jules Welling